

Təsdiq edirəm
Tədris məsələləri üzrə prorektor v.i.e:
 dos. Zaur Məmmədov
" 09 " 09 2025-ci il

Fənn sillabusu

İxtisas: 050310-Muzey, arxiv işi və abidələrin qorunması

Fakültə: Tarix-coğrafiya və incəsənət

Kafedra: Azərbaycan dili və ədəbiyyat

I. Fənn haqqında məlumat:

Fənnin adı: Əski əlifba. Fənn üzrə proqram LDU-Elmi Şurasının 02.09.2024-ci il tarixli 01 nömrəli qərarı ilə nəşr hüququ qrif verilmişdir.

Kodu: İPFS-B08

Tədris ili: II (2025-2026) IV semestr

Tədris yükü: Auditoriya saati – 20 (10 saat müh., 10 saat sem.)

Tədris alma forması: Qiyabi

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit: 6 kredit

Saat:

II. Müəllim haqqında məlumat:

Adı, soyadı, elmi dərəcəsi və elmi adı: Seyfullayeva İlahə Əvəz qızı, fil.e.n., dos.

Kafedranın ünvanı: Lənkəran şəhəri, Əli Məmmədov küçəsi - 40 , 2 saylı tədris korpusu.

Məsləhət günləri və saati: IV gün saat 9⁰⁰-13⁰⁰.

E-mail ünvanı: Seyfullayeva-i @ mail.ru

III. Təvsiyə olunan dərsliklər və dərs vəsaitləri:

1. S.Əlizadə. Əski Azərbaycan yazısı. Bakı, 1993.
2. İ.Seyfullayeva. Əski Azərbaycan yazısı. Bakı, 2018.
3. M.Füzuli "Leyli və Məcnun" (elmi-tənqidi mətn). Tərtib edən A.Babayeva. Bakı, 1996.
4. A.Qurbanov. Ümumi dilçilik. 2 cildə. Bakı, 2004.
5. Ə.Məmmədov. Ərəb dili. Bakı, 1971.
6. Ə.Məmmədov. Ərəb dilinin qısa kursu. Bakı, 1988.

IV. Prerekvizitlər: Fənnin tədrisi üçün öncədən başqa bir fənnin tədrisinə zərurət yoxdur.

V. Korekvizitlər: Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxtda başqa fənlərin də tədris olunmasına zərurət yoxdur.

VI. Fənnin təsviri və məqsədi: Yazı - şərti işarələr sistemidir. Bir çox Yaxın Şərq ölkələri kimi, Azərbaycan da VII –əslərdə ərəblərin işğalına məruz qalaraq islam dini ilə bərabər, ərəb əlifbasını da qəbul etməli olmuşdur. Xalqımızın uzaq və yaxın keçmişini, min illər ərzində yaratdığı mədəni-mənəvi sərvəti dərinlən mənimsəmək üçün Azərbaycan-ərəb əlifbası zəruri vasitədir. Bu fənnin əsas məqsədi yazı, yazının növləri, xətt növləri, Azərbaycan-ərəb əlifbasının ümumi qrafik və orfoqrafik prinsipləri, əlifbada istifadə edilən yardımçı işarələr, saitləri ifadə edən hərəkələr, samitləri ifadə edən yardımçı işarələr, ayrı-ayrı hərflərin yazılışı və oxunuşu, əbcəd hərfləri, ərəb rəqəmləri, şəmsi və qəməri hərflər haqqında tam təsəvvür yaratmaqdan ibarətdir.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII. Qiymətləndirmə:

Tələbələrin biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində , 50

balı işə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar və laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə, 30 bal kollokviumların nəticələrinə görə. Əgər fənn üzrə həm seminar və həm də laboratoriya varsa onda 10 bal seminara, 10 bal işə laboratoriyaya görə verilir. Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzər alınır.

İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir. Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal- tələbə keçilmiş material dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəfli.
- 9 bal-tələbə keçilmiş material tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzusunun mətnini tam açə bilir.
- 8 bal-tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;
- 7 bal- tələbə keçilmiş material başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırə bilmir
- 6 bal- tələbənin cavabı əsasən düzgündür.
- 5 bal-tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir.
- 4 bal- tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;
- 3 bal- tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırə bilmir;
- 1-2 bal- tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.
- 0 bal- suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunmur. Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında)

№	Bal	Qiymət	
		Sözlə	Hərflə
1.	91-100	Əla	A
2.	81-90	Çox yaxşı	B
3.	71-80	Yaxşı	C
4.	61-70	Kafi	D
5.	51-60	Qənaətbəxş	E
6.	50 və ondan aşağı	Qeyri-kafi	F

IX. Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə Universitetin daxili nizam –intizam qaydalarını pozduqda mövcud qanunvericilik çərçivəsində müvafiq tədbir görülməkdir.

X. Təqvim planı: Mühazirə 10 saat , seminar 10 saat. Cəmi: 20 saat

№	Keçirilən mühazirə və seminar mövzuları	Saatlar	Tarix
1	Azərbaycan-ərəb əlifbasının tarixi inkişafı və xətt növləri. Yardımçı işarələr. "Əlif" hərfi. "Mədd" işarəsi. "Vav" hərfi	2	
2	"Ye", "ha", "be", "te", "se" və "pe" hərfləri	2	
3	"Cim", "ha", "xe", "çe", "dal", "zal", "re", "ze" və "je" hərfləri	2	
4	"Fe", "qaf", "sin", "şin", "sad", "zad", "ta" və "za" hərfləri	2	
5	"Kaf", "gaf", "lam", "mim", "nun", "eyn" və "ğeyn" hərfləri və "həmzə" işarəsi. Əbcəd hərfləri. Ərəb rəqəmləri. Şəmsi və qəməri hərflər	2	
	Cəmi:	10	

XI. Fənn üzrə tələblər: Tələbə aşağıdakıları bilməli və bacarmalıdır: yazı, yazının növləri, xətt növləri, Azərbaycan-ərəb əlifbasının qrafik və orfoqrafik prinsipləri, fəthə, kəsre və zəmmə işarələri saitləri ifadə edən hərəkələr kimi, samitləri ifadə edən yardımçı işarələr, sükun, təşdid, tənvin işarələri, ikişəkilli və dördşəkilli hərflər, onların yazılışı və tələffüzü, dördşəkilli hərflərin birləşməyən, sağdan birləşən, sağdan və soldan birləşən və soldan birləşən şəkilləri, ikişəkilli hərflərin birləşməyən və sağdan birləşən şəkilləri, mədd işarəsi, əbcəd hərfləri, ərəb rəqəmləri, şəmsi və qəməri hərflər , "əl" artikli , həmzə işarəsi kimi məsələlərin araşdırılması.

Fənn üzrə təlimin nəticələri:

-"Yazı şərti işarələr sistemidir" mövzusunun şərhidir.

-Xalqımızın uzaq və yaxın keçmişini, min illər ərzində yaratdığı mədəni-mənəvi sərvəti dərinlən mənimsəmək üçün Azərbaycan-ərəb əlifbası zəruri vasitədir.

-Tələbələr yazı, yazının növləri, xətt növləri, Azərbaycan-ərəb əlifbasının ümumi qrafik və orfoqrafik prinsipləri, əlifbada istifadə edilən yardımçı işarələr, saitləri ifadə edən hərəkələr, samitləri ifadə edən yardımçı işarələr, ayrı-ayrı hərflərin yazılışı və oxunuşu, əbcəd hərfləri, ərəb rəqəmləri, şəmsi və qəməri hərflər haqqında tam təsəvvürə malik olurlar.

XIII. Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

XIV: Kollektiv sualları:

1. Yazı, yazının növləri
2. Azərbaycan-ərəb əlifbasının tarixi inkişafı və xətt növləri
3. Azərbaycan-ərəb əlifbasının ümumi qrafik və orfoqrafik prinsipləri
4. Yardımçı işarələr
5. Saitləri ifadə edən hərəkələr
6. Samitləri ifadə edən yardımçı işarələr
7. "Be" və "te" hərfləri
8. "Əlif" hərfi və "mədd" işarəsi
9. "Vav" və "ye" hərfləri
10. "Se", "hə" və "pe" hərfləri

XV. İmtahan sualları:

1. Yazı
2. Yazının növləri
3. Piktoqrafik və ideoqrafik yazı növləri
4. Heca yazısı və səs yazısı
5. Heca yazısı və ideoqrafik yazı
6. Səs yazısı və piktoqrafik yazı
7. Azərbaycan-ərəb əlifbasının tarixi inkişafı və xətt növləri
8. Xətt növləri
9. Azərbaycan-ərəb əlifbasının ümumi qrafik və orfoqrafik prinsipləri
10. Yardımçı işarələr
11. "Kəsre" və "zəmmə" işarələri
12. Saitləri ifadə edən hərəkələr
13. "Sükun" və "təşdid" işarələri
14. "Tənvin" və "sükun" işarələri
15. Samitləri ifadə edən yardımçı işarələr
16. "Sükun" və "fəthə" işarəsi
17. "Fəthə" və "kəsre" işarələri
18. "Təşdid" və "zəmmə" işarələri
19. "Zəmmə" və "fəthə" işarələri
20. "Təşdid" və "sükun" işarələri
21. "Be" və "te" hərfləri
22. "Əlif" hərfi və "mədd" işarəsi
23. "Vav" və "ye" hərfləri
24. "Hə" hərfi
25. "Se" və "pe" hərfləri
26. "Xe" və "çe" hərfləri
27. "Cim" və "ha" hərfləri
28. "Zal" və "dal" hərfləri
29. "Dal", "ze" və "je" hərfləri

30. "Re", "ze" və "je" hərfləri
31. "Fe" və "qaf" hərfləri
32. "Qaf" və "pe" hərfləri
33. "Sin" və "şin" hərfləri
34. "Şin" və "fe" hərfləri
35. "Sad" və "zad" hərfləri
36. "Ta" və "za" hərfləri
37. "Zad" və "ta" hərfləri
38. "Kaf" və "gaf" hərfləri
39. "Lam" və "mim" hərfləri
40. "Mim" və "kaf" hərfləri
41. "Eyn" və "ğeyn" hərfləri
42. "Nun" və "vav" hərfləri
43. "Nun"+"kaf" hərfbirləşməsi
44. "Tə"-məmdudə və "tə-mərbute" hərfləri
45. "Həmza" işarəsi
46. "Hayi-həvvəz" və "hayi-hotti" hərflərinin bir-birindən fərqi
47. Şəmsi və qəməri hərflər. "Əl-" artikli
48. "Əl-" artikli və "tənvîn" işarəsi
49. Verilmiş mətni əski əlifba ilə yazın
50. Verilmiş mətni müasir əlifba ilə yazın

"Əski əlifba" fənninin sillabusu 050310-Muzey, arxiv işi və abidələrin qorunması ixtisası (proqramı) üzrə tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir. "Azərbaycan dili və ədəbiyyat" kafedrasının 9 sentyabr 2025-ci il tarixli iclasında təsdiq olunmuşdur (Protokol № 01).

Fənn müəllimi:

dos.I.Ə.Seyfullayeva

Kafedra müdiri:

dos.Q.İ. Rufullayev

Təsdiq olunmuşdur
dos. E. S. Mirzəyeva